COL·LECCIÓ talaia

EXPERIÈNCIES DE PEDAGOGIA SOCIAL

19

Amb la col·lecció d'opuscles TALEIA la Fundació Serveis de Cultura Popular pretén fer conèixer les nombroses i variades experiències de pedagogia social que es realitzen al nostre país, sovint poc conegudes i reconegudes.
No és en va que la col·lecció porta el nom de TALEIA: per crear-les i dur-les a la pràctica calen grans dosis d'imaginació, de constància i de solidaritat.
Esperem que la seva publicació fomenti l'intercanvi i impulsi noves iniciatives

Colors:

lila: Educació especialitzada
rosa: Animació sòcio-cultural
verd: Educació ambiental
marró: Formació d'adults
blau: Educació en el temps lliure

CASAL INFANTIL I JUVENIL DE MARIANAO

COL·LECCIÓ
talaia

EXPERIÈNCIES
DE PEDAGOGIA
SOCIAL - 19

Text redactat per l'equip educatiu
del CIJM, a petició
de la Fundació Serveis de Cultura Popular

© Fundació Serveis de Cultura Popular
Impressió: El Tinter SCCL
tel. 357 00 50
La Plana, 8
08032 Barcelona
D.L.: B.32.497-1991
ISBN: 84-8000-002-3

CASAL INFANTIL I JUVENIL DE MARIANAO

Fundació Serveis de Cultura Popular
1991

Presentació

El Casal Infantil i Juvenil de Marianao (CIJM) (Sant Boi de Llobregat) és una entitat sense afany de lucre que promou diversos projectes sòcio-educatius adreçats a la infància i la joventut, tot incidint d'una manera especialitzada en els col·lectius en risc.

Aquesta iniciativa no hauria estat possible sense la tasca silenciosa i constant d'un grup de persones que, des de 1976, treballen d'una manera organitzada en el barri de Marianao i que, de mica en mica, varen aglutinar al seu entorn, cap a l'any 1983, una trentena de joves, a partir de l'Associació de Veïns El Poblet (Marianao).

Una de les característiques que configuren aquesta experiència és el seu arrelament al barri i a la ciutat. La iniciativa sorgeix de persones, en la seva majoria joves del mateix barri, els quals, enfront dels greus problemes que pateixen els infants i els joves, cerquen alternatives pròpies, davant de la passivitat de l'administració. Aquestes alternatives suposaran un progressiu creixement en la consciència de grup, en la seva identitat i en la seva empenta.

Uns persona externa a l'experiència va assenyalar en una assamblea que un dels aspectes que l'impactava d'aquesta iniciativa era la «gosadia». Això ho deia arran del fet que el CIJM té la seu en un edifici en situació il·legal que va ésser ocupat pel moviment de joves el juny de 1985. Nosaltres vam quedar una mica sorpresos d'aquest afectuós qualificatiu, perquè el fet ens semblava la cosa més natural del món.

El fet de l'ocupació de l'edifici té un caràcter força simbòlic per a la nostra experiència: és la base, el veïnat, el jovent del barri, que volen ser protagonistes de la pròpia història personal i col·lectiva. Davant de la inhibició de les administracions, ocupen, proposen, actuen, donant alternatives

concretes a la marginació dels infants i joves, amb el reconeixement del barri i de les institucions públiques i privades.

Aprofitem aquestes ratlles per agraïr a la Fundació Serveis de Cultura Popular, no tan sols que ens hagi ofert la possibilitat de donar a conèixer la nostra experiència, sinó també pel valuós suport que, des de l'inici del Casal ens va donar, ja que ha estat una de les primeres institucions que va apostar per l'equip i el seu projecte. Les plantes que segueixen són, senzillament, la nostra apassionant aventura. Us invitem a compartir-la amb nosaltres.

Casal Infantil i Juvenil de Marianao
C/ Girona, 30
08830 SANT BOI DE LLOBREGAT
Telèfon 630 30 62

El barri de Marianao i el CIJM

Marianao

Sant Boi és una població situada a 11 km de Barcelona en l'anomenat «cinturó industrial», enclavada en el cor de la comarca del Baix Llobregat. Dels aproximadament 85.000 habitants de Sant Boi, a Marianao n'hi ha més de 30.000: és el barri amb més població. Té una extensió de prop d'un quilòmetre quadrat, cosa que indica la gran densitat demogràfica de la zona.

Marianao va començar la seva expansió durant els anys 60 a causa de les onades migratòries provinents d'Andalusia i d'Extremadura, principalment. El barri ha sofert, i encara se'n ressent, el creixement desmesurat i incontrolat dels anys 70 que va provocar unes mancances infraestructurals bastant greus. El caos urbanístic i la manca d'equipaments públics (escoles, zones verdes, assistència mèdica, centres sòcioculturals, etc.) han estat la nota predominant durant molts anys. Ara s'ha avançat en els aspectes infraestructurals, però hi ha quedat l'empremta de la marginació i de la crisi econòmica. Han augmentat els comerços, els serveis, i s'han edificat nous blocs de pisos i cases unifamiliars, ja que és el barri de la ciutat on hi ha més possibilitats d'expansió urbanística.

Els problemes que avui pateixen els habitants del barri Marianao estan determinats per la seva condició majoritàriament obrera: l'alt índex d'atur, el desarrelament cultural, un nivell de formació molt baix, que arriba en molts casos a l'analfabetisme, l'índex més alt de persones implicades en actes delictius, la desestructuració de bastants famílies a causa de l'alcoholisme, la droga, la manca de recursos econòmics, etc.

Tots aquests factors fan que a Marianao hi hagi unes importants bosses de pobresa i marginació. Un sector on aquesta marginació es fa especialment palesa és la població infantil i juvenil.

Segons l'últim cens de població (1986), al barri hi havia 26.714 habitants. El sector infantil i juvenil estava constituït segons les següents dades:

0-4 anys:	1.496
5-9 anys:	2.408
10-14 anys:	2.812
15-19 anys:	2.285
20-24 anys:	2.059
25-29 anys:	2.139
TOTAL:	13.189

Aquesta xifra suposa el 49,35% del total de la població; la piràmide d'edats és, doncs, molt jove.

Davant d'aquest context de marginació i de manca de recursos per als infants i joves, sorgeix el Casal Infantil i Juvenil de Marianao. Les arrels de la nostra experiència provenen de l'acció educativa enmig dels infants i joves, que es duia a terme d'una manera continuada des de l'any 76 per part d'un equip d'educadors, a partir de diverses plataformes (parròquies, associació de veïns, grups de joves, etc.).

El Casal, una resposta

El juny de 1985 el Grup de Joves de Marianao, amb el suport de l'associació de veïns del barri, ocupà l'edifici situat al carrer Girona, 30, que es trobava en una situació d'abandonament i brutícia i que era un focus de marginalitat. A aquesta iniciativa li van donar suport moltes persones i també institucions, per la seriositat en el plantejament de l'ocupació. L'Ajuntament, fins i tot, va fer la donació dels materials de construcció per tapar els accessos als pisos de la primera planta.

A poc a poc, al llarg d'aquests anys, la realitat del Casal palesa que s'ha treballat amb empenta i amb constància. L'any 1987 el Casal es constituí com una associació sense afany de lucre, amb personalitat jurídica pròpia, i això ha possibilitat una major obertura i capacitat de maniobra.

Una prova d'aquest creixement ha estat el reconeixement oficial de diverses institucions (Ajuntament, Generalitat, fundacions privades, etc.), tot valorant la important tasca en el camp de l'educació dels infants i dels joves, especialment dels que presenten una problemàtica més agreujada. Tant les dues visites que ha fet l'alcalde al Casal, com la del Conseller de Benestar Social —per destacar les més significatives— han suposat una «benedicció fàctica» d'aquesta acció social i educativa que es realitza des d'un Casal que presta els seus serveis en un edifici «ocupat amb totes les de la llei».

Un edifici construït il·legalment

L'edifici que ocupa el Casal es va acabar de construir cap a l'any 1978, i es va edificar tot i estant afectat per di-

verses irregularitats urbanístiques. Amb l'entrada del primer ajuntament democràtic no es va permetre la venda dels pisos, que ja estaven totalment acabats. El propietari va fer fallida i l'edifici se'l va quedar el Banco de los Pirineos (que va concedir al propietari un crèdit per 21 milions). Poc després (coses de la fortuna, segons es miri), aquest banc també va fer fallida (sembla ser que estava afectat pel cas Rumasa). Llavors la situació de l'edifici va passar a competència dels jutjats.

Mentrestant, l'edifici, de cinc plantes (de dos habitatges cada una), terrat i pàrquing, amb un volum total de 1.300 metres quadrats, va quedar «orfe», sota el «desemparament» d'algunes persones sense escrúpols que comerciaven amb les places del pàrquing i instal·laven conills, coloms, gallines, gossos, etc. a les diverses sales. Pràcticament totes les portes, moltes finestres, cuines, lavabos, waters, marbres, vidres, etc. van desaparèixer «misteriosament».

Alhora, l'edifici era un niu que acollia, enmig del laberint de cambres i racons dels diferents pisos, joves que es refugiaven per fer «experiències» de tota mena... A l'interior es varen recollir un bon grapat d'agulles hipodèrmiques.

L'ocupació

Aprofitant aquest buit de resposta jurídica al problema de la il·legalitat de l'edifici, d'una banda, i a causa de les queixes contínues dels veïns per la situació del bloc, de l'altra, el moviment de joves del barri va decidir preparar una ocupació «en regla» amb la intenció de trobar, alhora, una sortida d'urgència a la necessitat de locals per als infants i joves.

De fet, el mateix Ajuntament no tenia gaire arguments en contra, ja que amb aquesta ocupació es realitzava una acció preventiva envers un focus de marginalitat i de brutícia. I, alhora, es posava en marxa un centre juvenil, impulsat per un grup de joves prou conegut per la seva empenta. (Cal recordar que la necessitat d'equipaments culturals, esportius, juvenils, etc. era una reivindicació majoritària).

L'any 1988, l'edifici es va subhastar i el va adquirir la Comisión Liquidadora del Banco de los Pirineos (organisme encarregat de liquidar tots els deutes pendents d'aquest banc).

L'alcalde, el desembre de 1988, va plantejar al Casal una alternativa: l'Ajuntament podria cedir-li un terreny destinat a equipament públic, dins la zona afectada pel Pla Parcial 128 (entre Riera i Cementiri), per tal que el Casal construís sota la seva responsabilitat directa, un nou Casal Infantil i Juvenil. Després d'un estudi tècnic elaborat per un arquitecte i diversos contactes amb altres experiències, es va considerar que era inviable que el Casal assumís ser el promotor d'un nou edifici, per les grans responsabilitats econòmiques que

això representava. A més, això hauria comportat dedicar molts esforços a tasques d'infraestructura, quan era prioritari consolidar l'equip de monitors i les activitats educatives. Es va plantejar a l'Ajuntament que fos ell qui promogués la construcció del nou Casal.

Actualment ja està aprovat el Pla Parcial, el solar que ocupa el Casal ha estat catalogat com a zona verda i hi ha una ordre d'enderrocament de l'edifici. Dins d'aquest Pla Parcial es contempla la construcció d'un Casal de Barri Municipal.

En el moment en què s'acabés de construir aquest nou Casal, segons la proposta dels responsables polítics municipals, la nostra entitat deixaria l'edifici actual per tal de realitzar els seus projectes i activitats en el nou equipament, tot establint un conveni de gestió de serveis. Esperem que aquests compromisos, formulats actualment de paraula, esdevinguin realitat, amb la garantia que no hi surti perdent el CIJM, pel que fa a autonomia en la gestió, que el finançament municipal sigui superior a l'actual i que es disposi de més metres quadrats utilitzables, d'una superfície imprescindible per desenvolupar les nostres activitats actuals i futures.

De moment, el Casal ha presentat a l'Ajuntament un dossier on planteja la possibilitat que no s'enderroqui l'edifici Girona, 30, i així la ciutat pugui mantenir més espais d'equipaments.

Una entitat viva i diversa

Actualment, la realitat del Casal és bastant diversa, ja que els seus propis objectius fundacionals ho possibiliten. Aquí es pot desenvolupar tot allò que sigui proposat i protagonitzat pels propis joves per a la millora del barri i la ciutat.

Dins del Casal hi ha diversos projectes que apleguen prop de 40 persones, joves i adultes, que dinamitzen les activitats. 10 d'aquestes persones estan contractades pel mateix Casal i d'altres 8 reben una remuneració com a talleristes. Així, dins del Casal es combina el voluntariat amb la professionalització d'alguns educadors, també sorgits de la base del treball voluntari.

Esmentarem a continuació diversos projectes, que abasten uns 250 infants i joves pertanyents als diversos barris de la ciutat, encara que majoritàriament són de Marianao. Els projectes educatius estan estructurats en tres grans àmbits: infància, joventut i dinamització sòcio-cultural.

Àmbit d'infància

- *Esplai*: Per a infants de 6 a 13 anys. Funciona els dissabtes a la tarda i altres dies, segons activitats. S'hi desenvolupen les activitats pròpies dels esplais (tallers, sortides, jocs, colònies, etc.). Durant l'estiu es gestiona

el Casal d'Estiu, a través d'un conveni amb l'Ajuntament dins els locals de la pròpia entitat.

- *Centre Obert*: És un recurs especialitzat de serveis socials adreçat a infants de 5 a 13 anys amb problemàtica sòcio-familiar. Funciona de 5 a 8 de la tarda. S'hi fa reforç escolar, tallers, piscina, esport, berenar, i es realitza un seguiment de cada noi, en coordinació amb els Serveis Socials de l'Ajuntament. Consta de 30 places. Hi ha un equip de 3 educadors que treballen amb el suport voluntariós d'una professora d'EGB i una psicòloga.

- *Tallers*: El Centre Obert també realitza tallers diaris per als nois i noies del barri; hi participen a l'entorn de 70 socis. Els nois del Centre Obert s'incorporen als tallers del Casal, en una experiència d'integració normalitzadora molt positiva.

Àmbit de joventut

- *Secció Juvenil*: aplega joves de 14 a 20 anys. S'hi realitzen diversos tallers i activitats. Cal destacar els tallers de guitarra, ràdio (amb l'emissora pròpia que hi ha al Casal), revista (s'edita la publicació «Bretxa»), Ludoteca, serigrafia, vídeo. Campaments, colònies, Casal d'Estiu, etc.

  També hi ha diversos grups organitzats de joves:
  — Grup Ecologista «Els Abeurals».
  — Grup de Scalèxtric «Les Capeaux Noirs».
  — Grup de Joves (14-18 anys).

- *Servei d'Informació Juvenil «l'ENLLAÇ»*: Pretén informar de tot allò que pugui interessar el jovent, d'incidir en la vida associativa juvenil de Sant Boi. Té un important fons documental, una biblioteca especialitzada per a monitors i animadors i una hemeroteca àmplia. Està obert les tardes, de 5 a 8.

- *Aula Taller*: Aquest recurs de serveis socials va adreçat a 5 joves de 14 a 25 anys, que es troben desocupats. Es pretén donar una formació integral orientada vers la integració social i laboral. Funciona els matins de 9 a 1. També manté una estreta coordinació amb els Serveis Socials Municipals.

Àmbit de dinamització sòcio-cultural

El Casal, en unió amb l'Esplai Arrels, participa en la Roda d'Espectacles, que porta cada mes, de manera gratuïta, un espectacle per als infants al barri (titelles, teatre, animació, etc.). També es realitzen les Setmanes de la Joventut, el Carnaval, es participa a les festes del barri, etc.

Des del Casal s'està potenciant un estudi sobre el barri: un grup de joves universitaris i llicenciats porten a terme un «Estudi integral del barri de Marianao» amb el suport de les Fundacions ESICO, UTOPIA i el CIDEM. Es publicarà properament.

La participació activa en l'organització de les Primeres i Segones Jornades per a Educadors del Baix Llobregat (Sant Boi, setembre 1990; Bellvitge, setembre 1991), és un exemple d'aquesta voluntat de dinamització sòcio-cultural. Aquestes Jornades s'aniran fent anualment.

- *Biblioteca*: Consta de més de 2.500 volums. Està oberta per a consulta i préstec, i disposa d'un espai per a estudiar. La seva situació definitiva és projectada en la planta baixa de l'edifici, una vegada efectuades les obres adients.

L'Esplai

L'Esplai del CIJM funciona des de 1986. Hi participen nois i noies de 6 a 14 anys.

Les seves activitats tenen lloc els dissabtes a la tarda, si bé també es realitzen activitats de caps de setmana (sortides, excursions, visites culturals, festes, etc.) i, si s'escau, algun dia entre setmana. Compta amb un equip de monitors que treballen de manera altruista a partir d'uns objectius educatius elaborats i discutits en grup.

Objectius

L'Esplai pretén desenvolupar una educació en el temps lliure als infants, basada en la solidaritat, l'amistat, el respecte i l'amor envers els altres, la natura i la ciutat. L'Esplai vol oferir un espai socialitzador i alhora personalitzador dels infants, on ells tinguin un protagonisme, i se sentin respectats i valorats, tot assumint la diferència i les particularitats de cadascú.

Metodologia

Es basa en el treball en grups segons edats: petits (6-8 anys), mitjans (9-11 anys) i grans (12-14 anys). També els tallers diversos que s'organitzen, la participació en les activitats, les assamblees de grup, són eines bàsiques en la metodologia educativa.

Activitats

- Sortides i excursions.
- Tallers diversos.
- Colònies d'Estiu.
- Jocs, cançons.
- Espectacles d'animació, amb la Roda d'Espectacles, en coordinació amb l'Esplai Arrels (del mateix barri).
- Celebració de festes populars tradicionals (Carnaval, Castanyada, etc.).
- Participació a la Tamborinada, a la Festa del Maig (MOVIBAIX).

L'Esplai, des de juliol de 1990, gestiona el Casal d'Estiu en els mateixos locals del CIJM, amb el finançament total de l'Ajuntament.

El Centre Obert

Problemàtica infantil

A l'escola

L'índex d'absentisme escolar és força elevat a Marianao, en relació amb d'altres barris. La problemàtica que presenten molts d'aquests nois i noies és de retard escolar —a més d'un retard global en el seu desenvolupament—, i de trastorns de conducta.

Hi ha una sèrie de factors que incideixen negativament en l'escolarització i desenvolupament dels infants:

- Carència afectiva degut a un ambient familiar desfavorable.
- Nivell sòcio-econòmic i cultural baix, que comporta una manca d'estimulació general i de motivació vers l'estudi.
- Absentisme escolar.
- Desescolarització.

Al carrer

Sovint la conflictivitat no s'evidencia fàcilment dins de l'escola on, d'una manera o altra, es dóna un control més estricte i sever; el carrer és, doncs, un medi més favorable a aquesta conflictivitat, que es manifesta en robatoris, inhalació de cola, rebentades de rodes, trencament de vidres...Entre els nois més grans, els delictes més habituals tendeixen a satisfer necessitats d'altre caire.

A nivell de drogodependències es donen situacions d'alt risc, tant per l'edat com per l'assiduïtat. També es pot constatar que al barri hi ha bastants nens i nenes que estan pràcticament tot el dia al carrer, ja que els seus pares treballen i no arriben fins ben tard o bé pel fet que pertanyen a un medi familiar on només hi ha un sol cònjuge.

Origen del Centre Obert

El gener de 1988 naixia a la nostra entitat el Centre Obert. Érem conscients del gran buit existent a Marianao, en concret, i a Sant Boi, en ge-

neral, d'equipaments especialitzats en els menors en risc. A partir de la problemàtica detectada i del treball educatiu realitzat, vam posar en marxa aquest recurs en col·laboració estreta amb les institucions públiques i privades i amb els professionals que treballen en aquest camp.

El Centre Obert és un recurs reconegut per la Direcció General d'Atenció a la Infància i incorporat a la xarxa pública de serveis socials especialitzats en la infància. Rep el suport d'aquesta Direcció General i de l'Ajuntament de Sant Boi. Avui per avui, el Centre Obert és l'únic equipament d'aquestes característiques existent a Sant Boi.

Organització interna

Població que atén

En principi, el centre atén 30 nens i nenes entre 5 i 13 anys. Els grups d'edats queden estructurats de la següent manera:

- Petits (5-8 anys). 10 places.
- Mitjans (9-10 anys). 10 places.
- Grans I (11-13 anys). 10 places.

Cada un dels grups té com a responsable un educador.

Equip educatiu

L'equip educatiu del Centre Obert està integrat per tres educadors. L'equip es reuneix diàriament per planificar i avaluar les diverses activitats, fer el seguiment dels nens, tasques de formació, gestions, etc. Compta també amb el suport de tres talleristes.

Col·laboradors

- Un psicòleg de l'Ambulatori de Psiquiatria Infantil de Sant Boi. Les reunions de l'equip d'educadors del Centre Obert amb aquest psicòleg, una vegada al mes, serveixen com a orientació professional per a casos de conflicte; si cal, es fa tractament terapèutic des del mateix servei.
- Una professora d'EGB, que fa les funcions d'assessora tècnica. L'equip d'educadors del Centre Obert es reuneix quinzenalment amb aquesta assessora per treballar aspectes d'organització interna i seguiment de l'acció educativa.

Horari del Centre Obert

L'horari actual és el següent:
4 a 5: Treball de l'equip educatiu
5 a 5'45: Acollida dels nois. Berenar.
5'45 a 7: Tallers oberts.
7 a 8: Reforç escolar.

Locals

El Centre Obert compta, de manera autònoma, amb una planta de l'edifici de 160 m^2. En aquesta planta hi ha dues unitats diferenciades, segons edats. Cada unitat consta de tres sales, sala d'educadors i lavabos. A més, el Cen-

tre Obert pot utilitzar d'altres espais d'ús general, com són: cuina, sala d'actes, espais de tallers i esbarjo, biblioteca, ludoteca, etc.

Admissió de nens i nenes

Els casos poden ser detectats per les assistents socials, pel delegat d'assistència al menor (DAM), pel Centre Obert i per d'altres institucions, que fan la derivació a l'equip del Centre, tot plantejant en comú un projecte d'acció educativa individualitzada, amb el corresponent seguiment i la coordinació. Per arribar a la incorporació d'un infant al Centre Obert es tenen en compte les següents característiques:

- Tenir entre 5 i 13 anys.
- Formar part d'un medi sòcio-cultural i econòmic desfavorable.
- Formar part d'una família amb dificultats (progenitors sols, acumulació de conflictes familiars, atur, problemes relacionals, problemes de salut mental, alcoholisme...).

Objectius

Objectius generals

- Realitzar una tasca eminentment preventiva.
- Reforçar els aprenentatges bàsics, a nivell escolar.
- Que els nens i nenes adquireixin hàbits fonamentals, com la neteja, l'ordre, etc.
- Dirigir els nens i nenes vers la socialització i integració a la comunitat.
- Respectar les diferències culturals, religioses, ètniques, etc.
- Fer el seguiment sanitari dels infants.

Objectius específics de tipus personal

- Aconseguir hàbits d'higiene i neteja pròpia i de l'entorn més immediat.
- Ésser capaç de respectar un horari.
- Adquirir destresa manual.
- Desenvolupar la capacitat creativa.
- Adquirir coneixements bàsics per a la seva integració i participació en la societat.

Objectius específics de tipus afectiu

- Respectar i estimar els companys i els educadors.
- Respectar l'entorn.
- Tenir cura del material del Centre, en general.
- Aprendre a valorar el treball realitzat, tant individual com col·lectiu.

Objectius específics de tipus social

- Participar en d'altres tallers i activitats que ofereix el CIJM, de cara a una integració en espais oberts de tota la quitxalla del barri.
- Conèixer el seu barri, el seu poble, per aconseguir la seva integració.
- Participar en festes i esdeveniments socials.
- Respectar les coses dels altres.

- Avançar cap a la utilització progressiva de la llengua catalana en la vida quotidiana del Centre Obert.

Seguiment de la tasca educativa

Seguiment individual

En quatre àmbits, amb la col·laboració dels professionals corresponents:

- El Centre Obert (educadors del Centre Obert).
- L'escola (mestres).
- La família (pares, assistents socials).
- El carrer (educadors de carrer).

En l'àmbit del Centre Obert, el seguiment es fa mitjançant:

- La recollida de documentació de cada nen i nena.
- L'elaboració d'una fitxa d'observació sistemàtica.
- La redacció de dos informes individuals, durant el curs.
- La fitxa de control d'assistència al Centre.

També es compta amb la col·laboració del psicòleg en els casos que calgui.

En l'àmbit escolar, es mantenen entrevistes amb el professorat dels col·legis respectius per valorar el comportament i rendiment escolar i unificar criteris d'actuació.

En l'àmbit familiar:

- Una entrevista inicial amb els pares per tal de recollir documentació del nen o nena, donar informació general de les activitats del Centre Obert i compromís dels pares en l'aportació econòmica, acordada en funció de les possibilitats de cada família.
- Una entrevista al segon trimestre del curs per comentar els informes dels educadors.
- Entrevistes, sempre que ho demanin els educadors o els pares.
- Reunions amb els equips socials de base en les quals es transmet informació sobre el seguiment familiar i es plantegen possibles altes o baixes.

Seguiment grupal

S'analitza la constitució dels grups i la seva estructuració, la resposta del grup davant les activitats i la interacció de cada grup amb els educadors.

Els tallers, una experiència de normalització

El Centre Obert, com a recurs especialitzat en la infància en risc, pretén normalitzar i integrar, no pas crear ghettos. En aquest sentit, fruit de la praxi educativa quotidiana, es va veure necessari d'oferir a d'altres nois i noies amb una situació més normalitzada, la participació en les diverses activitats.

Així, cada tarda, de 5'45 a 7, es realit-

zen tallers, on participen els nois i noies del Centre Obert conjuntament amb uns setanta nois i noies del barri.

Els diversos tallers del Centre Obert s'adrecen a:

- Possibilitar el desenvolupament de les capacitats creatives i expressives de cada infant, ajudant la formació integral de la seva personalitat.
- Potenciar la iniciativa i autonomia personals.
- Possibilitar en cada infant una major autoestima i valoració, afectats per causa del retard escolar.
- Potenciar el treball en equip.
- Consolidar hàbits de respecte i de tenir cura del material col·lectiu.
- Potenciar i fomentar l'ordre i la neteja de les eines i els espais utilitzats pel taller.

Els tallers i les activitats que s'ofereixen són:

- Per als petits: dansa-jazz, cuina. manualitats.
- Per als grans: ludoteca, fusta i electricitat, esport.

També hi ha organitzat un equip de futbol, i es va a la piscina un cop la setmana.

Tant l'oferta de tallers com l'horari es pensen ampliar per tal que més nois puguin participar-hi, i amb més extensió horària.

Valoració

Des del seu inici, el Centre Obert ha anat fent una evolució en conjunt força positiva. Inicialment es va plantejar com un recurs adreçat, d'una manera especialitzada, a infants en risc; actualment, tot i mantenint aquest mateix objectiu, per tal de fer una tasca normalitzadora i integradora, s'ha obert a molts més nens, de tal manera que resulta una experiència força enriquidora.

Pel que fa a l'atenció als nois i noies, cal destacar la importància de la tasca preventiva que s'ha realitzat, abastant menors de tots els barris de la ciutat, derivats pels Serveis Socials de l'Ajuntament.

Un altre avenç significatiu ha estat en relació a l'equip d'educadors, que han fet tot un procés de formació i aprenentatge en aquest camp.

L'Aula Taller

L'aula Taller és un recurs especialitzat de serveis socials que el Casal va posar en marxa l'abril de 1988.

Inicialment va centrar la seva atenció en noies adolescents i joves en situació de risc (de 13 a 22 anys), però a partir de 1991 ha ampliat el seu servei a nois. Actualment l'Aula Taller té dos mòduls:

- Mòdul A: Per a noies menors de 16 anys. Hi participen 24 noies, de 13 a 15 anys. Es realitza un curs de preparació al treball, que abasta tot el curs escolar, amb un plantejament formatiu globalitzador i compensatori.

- Mòdul B: Per a joves majors de 16 anys. Actualment funcionen dos cursos ocupacionals en col·laboració amb el Departament de Treball: Curs de Perruqueria (amb continguts tècnics de l'especialitat i d'altres formatius-compensatoris), de 900 hores: hi participen 16 noies. També es realitza un curs d'electropneumàtica, de 400 hores: hi participen 12 nois. És la primera experiència, dins de l'Aula Taller, d'activitats formatives per a nois.

Característiques dels participants

El jovent que participa a l'Aula Taller, té aquestes condicions comunes:

- Famílies que presenten greus dificultats econòmiques, grans problemes de convivència familiar i altres formes d'inadaptació, mancances en la preparació cultural, deficiències en el camp de la salut, etc.
- Desarrelament social.
- Fracàs escolar.
- En el cas de les noies: Submissió al rol tradicional de la dona, en feines com neteja de la casa, cura dels germans petits, etc.
- Futur incert.

Mòdul A

És el quart any consecutiu que en el Casal Infantil i Juvenil Marianao es duu a terme aquest projecte formatiu per a noies adolescents en situació de risc. Enguany s'ha incrementat el nombre de places de 12 a 24; aquest augment ha estat provocat per la demanda d'aquest servei atenent noies derivades pels Serveis Socials, el Casal, el Departament de Justícia, el Departament d'Atenció a la Infància, etc.

El col·lectiu queda dividit en dos grups, de 12 noies cadascun d'ells, per afavorir el seu seguiment personalitzat. L'estudi dels continguts es realitza a partir de la implicació de les alumnes en la pràctica quotidiana del curs, de manera que siguin conscients que l'aprenentatge d'aquestes matèries és un instrument fonamental per a l'accés al món laboral i social.

Objectius pedagògics

El projecte Aula Taller té una intenció primordialment preventiva i de recuperació. Pretén:

- Motivar les noies cap a tasques que els retornin la confiança en les pròpies possibilitats, tot descobrint i potenciant llurs capacitats, habilitats i valors, desenvolupant la creativitat i la imaginació.

  Mitjans:

  — Seguiment personalitzat.
  — Entrevistes mensuals amb la psicòloga.
  — Tallers que estimulin la creativitat i l'habilitat manual, per tal que descobreixin les pròpies capacitats.

- Promoure la creació d'hàbits sòcioeducatius, tals com la convivència, el treball en grup, la responsabilitat, el respecte als altres, el diàleg, el respecte a les coses, la constància, la puntualitat, l'ordre i la netedat; en definitiva, preparar aquestes adolescents per fer front a responsabilitats personals, familiars i socials cobrint l'absència d'hàbits no adquirits amb anterioritat.

  Mitjans:

  — Responsabilització en el si del propi grup: moderació d'assamblees, distribució de tasques col·lectives, preparació de temes a debat.
  — Responsabilització de diferents aspectes de control: d'assistència, del material, etc.

- Suplir les considerables mancances que aquestes noies presenten en llur formació cultural i acadèmica, aportant-los coneixements en les diverses àrees que els serveixin per a la vida diària i les enriqueixin culturalment:
  Àrea social: Coneixement del seu

entorn immediat, del poble, de la comarca i del país; coneixement de l'estructura política, etc.

Àrea de comprensió i expressió lingüística dels diferents mitjans de comunicació: premsa, ràdio, televisió, cinema (vídeo-fòrums). Resumir, fer esquemes, ortografia bàsica, fer currículums. debatre un arguments, expressar ordenadament un pensament, etc.

Àrea de matemàtiques: Recordatori dels temes escolars aplicats a la vida quotidiana, llibretes d'estalvi, economia familiar, etc.

Àrea de llengua i cultura catalana: Comprensió del que senten parlar, i expressió d'aquests aprenentatges amb el coneixement de l'estructura institucional catalana i de la realitat social i cultural del país.

Àrea de salut i dietètica: Educació sexual bàsica, coneixement de les principals malalties i causes que les originen; funcionament dels sistemes respiratori, circulatori i reproductor. Principals substàncies nutritives, funcionament dels aparells digestiu i excretor. Elaboració de dietes, variants d'alimentació correcta depenent de l'edat. Principis bàsics de nutrició i assimilació.

Mitjans:

— Material de l'Escola d'Adults.
— Discussió de temes actuals.
— Foment del treball en grup, superant les exposicions magistrals per part de l'educador.
— Programació de sortides que els ajudin a conèixer l'entorn que les envolta.
— Diferents activitats de taller, per tal que descobreixin les pròpies capacitats i preferències:

  Artesania: Introducció en els diferents camps de la plàstica: fang, pintura, estampació, ceràmica, decoració. serigrafia, etc.

  Tall i confecció: Curs dirigit per una professora especialitzada, útil per obrir un possible camp de treball en el futur.

  Mecanografia: Coneixement elemental del teclat i assoliment d'un nombre determinat de pulsacions. Aprenentatge de la redacció comercial: d'instàncies, impresos jurídics, etc.

  Perruqueria: Coneixement del món de la perruqueria i d'algunes tècniques bàsiques, millora de la imatge personal.

  Properament s'iniciaran també els tallers de serigrafia i de ràdio (a l'emissora del Casal).
— Realitzar una tasca educativa de recuperació psicològica i personal, oferint els elements necessaris per sortir de la marginació.
— Afavorir la integració de les noies en cursos normalitzats: de formació ocupacional, de pregraduat, de graduat escolar, de formació professional reglada, etc.

Mòdul B: Cursos ocupacionals

En el mòdul B, majors de 16 anys, es realitzen dos cursos de formació ocupacional: perruqueria i electropneumàtica.

Perruqueria

El curs consta de 900 hores i hi participen 15 noies. És un col·lectiu on hi ha integrades noies derivades pels Serveis Social, Càritas, i una interna de Wad-Ras. Hi ha tres mares joves.

Es contempla, a més de la preparació teòrico-pràctica de perruqueria, la formació cultural i personal. Els objectius generals són bàsicament els mateixos que els del mòdul A (menors de 16 anys), si bé la diferència d'edat i d'interessos fa que les activitats i la mateixa dinàmica del curs no siguin iguals. La formació cultural sempre parteix de les necessitats que tindran en l'exercici de la seva professió. Es treballa el desenvolupament del sentit crític a partir de l'anàlisi de la realitat (debats, vídeofòrums, lectura del diari, dinàmiques de grup, etc.). Es profunditza el coneixement de l'àmbit sòcio-laboral: suport a la recerca de treball, experiències d'alternatives a l'atur, cooperativisme, institucions oficials, etc. Es treballa la inserció laboral a través de contactes periòdics amb el gremi de perruquers i diverses perruqueries de Sant Boi i Barcelona.

Amb una freqüència mensual es realitzen entrevistes de seguiment personalitzat amb cada jove participant. Donada la situació específica de les participants en aquest curs, l'equip educatiu té com a objectiu principal la integració social d'aquestes joves, fent una tasca de motivació i de ruptura del cercle marginal en el qual es troben, com a pas indispensable per a la seva integració laboral.

Electropneumàtica

Aquest és el primer curs que hem organitzat per a nois. Consta de 400 hores i hi participen 12 joves. El curs contempla la formació teòrico-pràctica de l'especialitat i la formació sòcio-laboral.

Ha estat una experiència positiva que ens ha animat a ampliar els cursos ocupacionals mixts.

Relacions

L'Aula Taller, per tal de desenvolupar aquests programes educatius, manté relacions amb els Serveis Socials de la ciutat, el Delegat d'Assistència al Menor, l'INEM, l'Àrea de Promoció Econòmica de l'Ajuntament, la Direcció General d'Ocupació (Departament de Treball), les Direccions Generals de Justícia Juvenil, d'Atenció a la Infància, de Treball, de la Dona; la Fundació Família i Benestar Social, els Casals de Barri, les Oficiones de Benestar Social, l'Ambulatori de Psiquiatria Infantil, etc.

Equip educatiu

L'equip educatiu és format per quatre educadores permanents, pels professors de català, de perruqueria, de mecanografia, de tall i confecció, de gimnàstica, d'electropneumàtica; i per una psicòloga per al seguiment de casos.

Valoració

Globalment, l'experiència de l'Aula Taller, al llarg d'aquest anys, ha estat positiva. Hem intentat d'oferir a les joves adolescents una formació i una relació educativa que els ajudés a superar la seva passivitat, i a prendre consciència de la seva pròpia realitat personal i social, en vista a superar-la i a prepararse per a la vida social i laboral. En aquest sentit, l'Aula Taller ha fet de pont entre les adolescents i els diferents recursos i institucions (INEM, cursos ocupacionals, educadors de carrer, serveis socials, casals de barri, grups de joves diversos).

Dins de l'àmbit de la socialització, cal dir que les sortides a l'exterior han tingut el seu fruit; han après a moure's fora del seu barri, a tenir una conducta acceptable en llocs públics: metro, autobús, locals, etc. Han après a realitzar gestions: INEM, ambulatori, Ajuntament, biblioteca, etc.

Una de les tasques prioritàries plantejades és l'assoliment d'hàbits i el canvi d'actituds. En aquest sentit, s'ha treballat molt des de totes les àrees, i s'ha aconseguit progressos significatius: millora de la pròpia imatge física, respecte a les normes pactades, major capacitat de diàleg i expressió en assamblees, augment de la capacitat crítica i de participació en els assumptes col·lectius, etc.

S'ha aconseguit de superar el seu rebuig inicial a la formació cultural, ja que totes provenen d'una amarga experiència de fracàs escolar. El fet de treballar problemes quotidians, aspectes pràctics, temes atraients i de plantejar objectius a curt termini ha estat molt positiu.

Per a les noies menors de 16 anys que participen en el programa formatiu ocupacional, el fet que a l'Aula Taller es facin cursos ocupacionals és una referència positiva, ja que els permet d'obrir les perspectives formatives i ocupacionals, amb un plantejament de continuïtat.

Reptes

Són tantes les mancances a nivell personal, familiar, cultural i de lleure d'aquestes joves que, en planificar el treball de l'Aula Taller cal delimitar els objectius i les tasques, ja que no és possible d'abastar tota la problemàtica.

Els hàbits són difícils de canviar, sobretot quan des de les famílies s'ajuda molt poc en la tasca educativa que es realitza: poca valoració del treball for-

matiu dels seus propis fills, obstacles a l'assistència i puntualitat a les classes... Aquest aspecte de la relació amb les famílies es treballa amb els educadors de carrer i les assistents socials que deriven els casos.

Pel que fa al nivell cultural, es constata que les noies que tenen un nivell més baix (neo-lectors), amb el nombre d'hores dedicades a la formació compensatòria no n'hi ha prou. És per això que properament s'ampliarà l'horari de l'Aula Taller a les tardes per fer classes d'alfabetització, neo-lectors i pregraduat. Aquest servei també estarà obert a d'altres joves que hi vulguin participar.

La Secció Juvenil

La problemàtica juvenil

El barri de Marianao actualment té una població aproximada de 30.000 habitants. En els propers anys la xifra augmentarà, pel fet de construir-s'hi uns 3.000 nous habitatges. Aproximadament, Marianao tindrà els propers anys prop de 50.000 habitants. La ja nombrosa població juvenil existent en l'actualitat al barri es veurà incrementada sensiblement per aquest creixement de població. Cal dir que la població juvenil al barri de Marianao, segons el darrer cens, era la següent:

15-19 anys	=	2.285 joves
20-24 anys	=	2.059 joves
TOTAL	=	4.344 joves

En l'actualitat, aquesta xifra, des de l'últim cens, s'ha incrementat, i s'incrementarà molt més. En relació amb aquesta realitat, cal destacar l'alta problemàtica que pateix un ampli col·lectiu de joves, immersos en el paranys de la droga, la marginació, la minusvaloració, el fracàs escolar, la manca d'horitzons personals i col·lectius. Aquesta realitat juvenil és prou interpel·lant perquè, tant des de l'Administració com des de la societat civil, es planifiquin, ja des d'ara, els recursos i equipaments que necessita i necessitarà el barri, i específicament la població infantil i juvenil.

La Secció

La Secció Juvenil del CIJM, al llarg d'aquest darrers anys s'ha anat estructurant i consolidant, tot oferint un ventall d'activitats i projectes a un col·lectiu de 80 joves aproximadament, entre els 14 i els 21 anys.

Actualment el Casal Juvenil disposa d'una persona alliberada per a aquesta tasca, contractada. Alhora participen en l'equip sis educadors, que realitzen el seguiment del projecte educatiu de ma-

nera permanent. Hi ha també alguns educadors que reben una remuneració econòmica pel fet d'ésser talleristes especialitzats de diversos tallers.

Tot aquest conjunt d'educadors, units en un projecte educatiu, dinamitzen el Casal Juvenil, tot oferint unes activitats i projectes engrescadors per al jovent, on sobre tot es potencia l'autogestió, la creativitat, l'associacionisme i l'assumpció d'una consciència crítica i solidària.

El CIJM és ben conscient de la manca que hi ha a Sant Boi de grups juvenils amb prou empenta, autonomia i capacitat per convocar i dinamitzar la participació del col·lectiu juvenil en la vida ciutadana, en la transformació social. El jovent, malauradament, com a col·lectiu, en general, és poc escoltat i no té veu. Cal endegar projectes i estructures on els joves diguin la seva, prenguin el micro i proposin, organitzin, comparteixin, s'equivoquin àdhuc...Però cal prendre iniciatives per estructurar aquesta participació real.

Activitats

La Secció Juvenil funciona les tardes, de dilluns a dissabte. S'estructura a partir d'uns tallers i d'uns grups organitzats en funció d'uns centres d'interès concrets. Aquesta dinàmica permet una atenció específica a les diverses demandes dels joves, i alhora enriqueix el ventall de posssiblitats i d'intercanvis entre els diversos grups i activitats.

Tallers:

- *Guitarra*: Nivell bàsic i de perfeccionament, amb dos grups diferenciats. Es potencien també activitats musicals (recitals de rock, mostres de música).

- *Ràdio Taller Marianao*: Al Casal hi ha instalada una emissora de ràdio que abasta tota la ciutat. Transmet en dies i hores concrets, en funció dels diversos grups implicats en els programes.

- *Revista «Bretxa»*: S'edita cada dos mesos, amb una tirada de 4.500 exemplars. Consta de 36 planes. El cost elevat de la revista és íntegrament pagat per la publicitat. Va adreçada al jovent de la ciutat. Vol ésser l'òrgan de comunicació entre els diversos grups i el jovent en general.
  Es realitza un Taller de Revista on participen diversos joves. D'aquesta manera es combina la participació activa dels propis joves i, alhora, el treball més professional de persones expertes en aquest camp (dissenyador, periodista, fotògraf, etc.).

- *Taller de serigrafia*: Inicialment va adreçat a un grup d'adolescents amb problemàtica social. Es pensa estendre al jovent en general, ampliant els horaris. Es realitzen, bàsicament, estampacions de samarretes per a activitats del propi Casal, així com per a d'altres entitats.

- *Suport a l'estudi*: Obertura de la biblioteca com a espai d'estudi, atesa per dos llicenciats universitaris (assessorament, documentació, consultes, per a estudiants de BUP i FP).

Grups:

- *Grup Ecologista «Els Abeurals»*: Defensa del medi ambient. Excursions. Itineraris de natura, etc.

- *Grup de Joves*: Activitats en el lleure, sobretot els divendres i caps de setmana.

- *Grup de Scalèxtric «Les Capeaux Noirs»*: Activitats a l'entorn del scalèxtric, monopatins, bici-cross, etc.

Activitats extraordinàries:

- Setmana de la Joventut.
- Celebració de festes tradicionals.
- Activitats d'estiu (colònies, campaments).
- Festa del Maig (MOVIBAIX), Tamborinada.
- Intercanvis amb grups de joves de la comarca.
- Participació en l'Aula d'Animació Juvenil (coordinadora de grups de joves de la ciutat).
- Participació en camps de treball internacional.

L'ENLLAÇ (Servei d'Informació Juvenil)

L'ENLLAÇ (Servei d'Informació Juvenil) va ésser inaugurat el maig de 1987. Pertany a la Secció Juvenil, i manté una estreta vinculació amb els seus objectius i activitats.

L'ENLLAÇ pretén informar als joves de Sant Boi sobre tot allò que els pugui interessar (treball, objecció de consciència, marginació, drogues, sexualitat, vacances, cases de colònies, concursos, formació). Des del seu inici s'ha anat consolidant en diversos àmbits:

- Disposa d'un ampli i variat fons documental que considerem, avui per avui, com un lloc privilegiat per accedir a documentació actual que, fora d'aquí, difícilment es pot trobar a la nostra ciutat.
- L'ENLLAÇ ha assumit també, conjuntament amb la Secció Juvenil del Casal l'edició de la revista juvenil «Bretxa», una original experiència de periodisme i comunicació juvenil de caràcter local.
- Les demandes d'assessorament divers, el préstec de materials, de llibres especialitzats, etc. s'ha anat incrementant progressivament, malgrat les dificultats inherents a un servei d'aquest tipus, de creació relativament nova.
- El fet d'estar situat en un Casal Infantil i Juvenil dóna al Servei d'Informació Juvenil una particularitat específica: la connexió del SIJ amb el món dels joves és força directa i hi ha un ressò notori de la vida juvenil a l'interior de l'ENLLAÇ, i vicever-

sa. Per això, en la programació es contemplen sistemes de mútua complementarietat, per tal de rendibilitzar ofertes, serveis i activitats adreçats al jovent.

- L'ENLLAÇ realitza una tasca molt important d'«acollida i acompanyament» de grups de joves que necessiten especial suport, tant de caràcter consolidat com d'altres que s'inicien: grups de rock, diables, esplais, escoltes, escoles, grups d'educadors... Hem encetat l'experiència que anomenem «acolliment de joves», que pretén donar suport concret als interessos i propostes del propis joves.
- També s'ofereix una atenció personalitzada, per mitjà de diversos experts col·laboradors, envers aquells joves que sol·liciten assessorament en temes especialitzats: objecció de consciència, drogaaddicció, atur, marginació... En alguns casos es deriven les demandes cap als serveis i recursos de la comunitat.

El CIJM com és

El projecte educatiu del CIJM

El projecte educatiu del Casal s'ha anat elaborant a partir de la praxi educativa amb els infants i joves.

L'anàlisi de la realitat

El nostre plantejament educatiu parteix de l'anàlisi que fem de la nostra realitat social (barri, ciutat, país) i personal, on descobrim molts aspectes negatius que cal superar. N'assenyalem alguns:

- L'opressió de les classes dominants que detenten el poder polític, econòmic i cultural, que comporta la submissió del conjunt de les classes populars.
- La destrucció de la natura sota uns criteris irracionals de creixement econòmic.
- L'explotació laboral: l'atur, la precarietat en el treball, la insatisfacció i la poca realització personal...
- L'especulació en l'habitatge.
- La marginació del nostre barri, on hi ha importants bosses de pobresa i marginalitat, que amaguen el patiment de moltes persones.
- La cultura de la violència, l'individualisme i l'armamentisme.
- L'opressió que rep la dona per part de l'home i de l'estructura i mentalitat masclista de la nostra societat.

Aquest conjunt de factors tendeix a configurar un model de persona amb unes actituds determinades: insolidària, masclista, violent i consumista.

El nostre model de societat i de persona

Com a educadors volem treballar en la construcció d'una societat i en la formació d'unes persones diferents. Volem col·laborar a fer possible:

- Una societat més justa i igualitària per a tots, on els drets humans no constin sols en el paper.
- Una societat democràtica, basada en la participació activa del poble.

- Una societat ecològica, on es respecti la natura.
- Una societat pacífica i pacificadora, on se superi la llei del més fort.
- Una societat on les persones siguin el centre de l'acció educativa, política i econòmica.

La nostra proposta educativa

El CIJM vol ser una «presència educativa» enmig dels infants i del jovent de Marianao i dels barris de Sant Boi. Aquesta presència es concreta en el desenvolupament d'unes actituds educatives:

- Presència d'amistat i solidaritat, que ajuda a créixer com a persones, amb els propis drets reconeguts realment, els infants i joves.
- Presència que promou la solidaritat amb els sectors més marginats i empobrits, especialment en el sector infantil i juvenil, tot potenciant la seva activa participació en la recerca d'alternatives.
- Presència que crea projectes nous i engrescadors, amb una irrenunciable utopia enfront d'aquells que diuen que no serveix de res somniar, ni lluitar per canviar la realitat. Volem infondre esperança, optimisme i confiança en les potencialitats inèdites que tenen el poble, els infants i el jovent. Volem recuperar la capacitat de joia i de festa que hi ha amagada en cadascú.
- Presència arrelada al barri, a la ciutat, on s'actuï com a caixa de ressonància de les inquietuds del diversos col·lectius i persones, en la millora de la qualitat de vida. En aquest sentit, el CIJM vol ésser un servei eminentment popular i juvenil.
- Presència crítica i conscienciadora, feta a partir de l'acció planificada, realitzada i revisada en grup. El treball en grup uneix, obre horitzons, mobilitza a ésser creatius, sensibles, solidaris i crítics.

Un projecte arrelat a la comunitat

Si ha estat i és possible l'existència de tots aquests projectes socials i educatius al si del Casal és degut, certament, a la forta implicació de moltes persones: monitors, educadors, els mateixos nens i joves, veïns. Prova d'això és la constant col·laboració, de manera altruista, de moltes persones que aporten els seus coneixements tècnics i professionals; aportacions també monetàries de persones, famílies i institucions diverses.

Aquesta iniciativa social va néixer de la base, d'uns quants joves que van ser conscients que calia fer quelcom enfront de la marginació de la infància i la joventut de Marianao, davant la inexistència, aleshores, d'una actuació a l'entramat comunitari del barri, a les entitats, als interessos i preocupacions dels veïns i dels joves.

Un projecte democràtic i autogestionari

El Casal Infantil i Juvenil de Marianao

està constituït jurídicament com una associació sense afany de lucre, inscrita en els Registres d'Entitats de la Generalitat i de l'Ajuntament.

L'entitat està estructurada a partir d'una Assemblea de Socis, una Coordinadora (on són representats els diversos projectes) i un Secretariat. Aquest funcionament és totalment democràtic i, a més, autogestionari.

Diem autogestionari perquè la filosofia de fons que articulen els diversos projectes i realitats del Casal es fonamenten en la implicació i la responsabilitat de cada equip educatiu per portar a terme la planificació, realització i avaluació de les activitats. Cada equip educatiu és responsable directament del seu projecte i té autonomia en la planificació, el disseny, l'administració i l'economia, les activitats, etc. dins del marc general del projecte educatiu del Casal. Aquest tipus d'organització afavoreix que tothom pugui implicar-se en el projecte, que cadascú es trobi valorat i reconegut en les pròpies responsabilitats, i alhora suposa un grau de responsabilització per part de tothom.

Estructura organitzativa del CIJM

L'Assemblea General

Està formada pels socis promotors del CIJM. És un òrgan decisori i de debat. S'encarrega d'elaborar les directrius generals, en el marc del projecte educatiu del Casal. Elegeix els membres del Secretariat i aprova els pressupostos econòmics i les grans línies d'inversió. Es reuneix cada trimestre, de manera ordinària.

La Coordinadora

Està integrada pels membres del Secretariat i un representant de cada projecte (Esplai, Centre Obert-Tallers, Secció Juvenil, Aula Taller). És l'àmbit de debat i decisió entre les assemblees. Es reuneix un cop cada setmana, de manera ordinària.

El Secretariat

Està integrat pel president, el secretari el tresorer i el director del CIJM. És l'òrgan executiu dels acords de la Coordinadora. Representa el CIJM davant les institucions de manera col·legiada. Es reuneix setmanalment.

Socis i col·laboradors

Dins de l'ampli col·lectiu de persones que col·laboren en els projectes i en les activitats del CIJM hi ha diversos nivells de pertinença i d'implicació, segons tres grans àmbits:

- **Àmbit «Associació CIJM»**
  — *Socis promotors*: Pertànyen a l'associació CIJM en qualitat de membres responsables a nivell jurídic, econòmic, pedagògic, organitzatiu, de la marxa general de l'entitat,

així com dels diversos projectes i activitats. Actualment hi ha 18 socis promotors.

- **Àmbit «Entitat»**
  — *Educadors cooperadors*: Persones amb suficient experiència i formació que estan d'acord amb el projecte educatiu i treballen (com a contractats o com a voluntaris) en algun projecte del CIJM. No participen en els òrgans de gestió de l'entitat pel fet que, o bé porten menys d'un any al CIJM, o per pròpia voluntat no volen participar com a socis promotors.
  — *Educadors en formació*: Persones amb voluntat de col·laborar en les tasques educatives del Casal i que, no disposant d'una formació i experiència suficient, ajuden els educadors.

El suport institucional

La nostra experiència ens demostra que perquè un projecte esdevingui realitat hi ha d'haver un equip de persones ben unit amb una voluntat ferma de portarlo a terme. Les altres qüestions (dificultats econòmiques, d'infraestructura, etc.) són, en general, més secundàries.

Allò que va començar del no-res ha es devingut actualment un equipament al servei dels infants i dels joves. També ha estat possible perquè hi ha hagut persones i institucions que han «cregut» en el projecte de Marianao i han donat suport a l'equip promotor. Cal assenyalar diversos nivells de suport:

- **Institucions públiques**
  Generalitat: Departament de Benestar Social, Treball, Justícia, Presidència (Direcció General de Joventut, Comissió Interdepartamental de la Dona), Cultura (La Roda d'Espectacles).

- **Institucions privades**
  Fundacions: Serveis de Cultura Popular, Roviralta, ESICO, Jaume Espona, ONCE, Obra Social de la Caixa de Barcelona, Tomàs Canet, Acció Solidària contra l'Atur, Família i Benestar Social.

- **D'altres**
  Molts veïns del barri, comerços, empresaris, etc. que ofereixen ajuts diversos: econòmic, materials de construcció, equipament, gestions administratives i d'assessorament, tasques manuals, etc.

Uns trets que caracteritzen el CIJM

El CIJM, membre del MOVIBAIX

El Casal, pràcticament des del seu inici, es va vincular al MOVIBAIX (Moviment educatiu en el temps lliure infantil i juvenil del Baix Llobregat). La pertinença al moviment ha estat molt important per a la consolidació de l'entitat. Ha comportat:

- La participació en cursos de formació per a monitors i directors i en cursos monogràfics, amb un augment dels nivells formatius i de la coherència en la línia educativa.
- L'intercanvi i la relació amb d'altres entitats de la comarca per posar en comú experiències, projectes, alternatives.
- La possibilitat d'un aprofundiment ideològic sobre la situació social i juvenil, i la recerca de respostes educatives adequades.
- La utilització de la infraestructura i els serveis que presta el moviment.
- El suport com a moviment davant les institucions públiques i privades en suport de la nostra experiència, i per afavorir l'establiment de vies de solució al problema de l'edifici.

Combinació entre professionals i voluntaris

Creiem, a partir de la nostra experiència, que cal combinar la professionalització amb el voluntariat. Cada cop són més seriosos els reptes que planteja el temps lliure dels infants i dels joves. Cal donar alternatives de major continuïtat i permanència, amb més hores de dedicació. I això suposa alliberar persones i especialitzar-les en aquest camp per tal que puguin fer una tasca educativa eficaç. El fet que aquestes persones que es professionalitzen provinguin del camp del voluntariat és una garantia d'implicació i de compromís.

D'altra banda, les entitats també tenim el repte de donar alternatives globals a la problemàtica dels infants i dels joves, sobretot a la marginació creixent en què es troba un sector de la població infantil i juvenil. Des de la nostra entitat, hem posat en marxa dos projectes que atenen nens i joves en situació de risc social (Centre Obert i Aula Taller), en coordinació amb els serveis socials. Si volem ésser eficaços, cal professionalitzar els nostres serveis.

D'altra banda, el component del voluntariat té un pes molt gran en la nostra entitat, i l'ha de tenir sempre en les entitats d'esplai. Cal fomentar el voluntariat, perquè és una eina de participació social i comunitària, creadora i articuladora del teixit social. Cal combinar, doncs, d'una manera complementària ambdós aspectes: voluntariat i professionalització. Les dues dimensions no s'exclouen, al contrari, es complementen i s'enriqueixen per les diverses funcions que realitzen.

El CIJM i l'economia social

El CIJM, des de gener de 1987, va iniciar la remuneració de diversos educadors que van començar a treballar a mitja jornada al Centre Obert i a l'Aula Taller, amb unes quantitas molt simbòliques, que han anat augmentant amb el temps. Des de llavors s'ha fet un salt molt important. A partir de primer de setembre de 1991 el CIJM va assumir la contractació de 10 educadors, gràcies al suport inicial de diverses institucions públiques i privades.

Això ha suposat un avenç a molts nivells: consolidació dels projectes de l'entitat, una major especialització de les funcions, obertura a una major professionalització. El Casal, d'aquesta manera, ha iniciat el seu camí vers la constitució d'un model d'empresa d'iniciativa social. La funció social que realitza és molt significativa, no només perquè representa la creació d'un sector de l'activitat sòcio-educativa i econòmica relativament nou i amb projecció de futur, sino perquè constitueix la possibilitat de treballar educativament en un temps —el temps lliure— que s'ha demostrat bàsic en la configuració de valors, hàbits i actituds en els nens i els joves; i també perquè constitueix la possibilitat d'incidir de manera especialitzada en l'àmbit de la infància i la joventut marginada, amb un marcat accent preventiu.

Aquest nou plantejament, fruit del propi creixement de l'entitat, ha comportat tot un procés d'aprenentatge a diversos nivells (elaboració d'una normativa laboral, drets i deures dels educadors contractats i remunerats, procés de debat profund sobre treball remunerat i voluntariat, entre treball i pertinença a l'entitat). Som conscients que en tots aquests aspectes hi ha d'haver un fil conductor: la vivència d'uns nous valors i compromisos entorn de la cultura del treball i la solidaritat.

Jornades de formació per a educadors del Baix Llobregat

Del 3 al 14 de setembre de 1990 es van realitzar a la seu del CIJM les primeres jornades de formació per a educadors del Baix Llobregat, organitzades pel propi Casal i per l'Esclat (Bellvitge). Hi van participar 65 professionals vinculats directament al treball amb infants i joves amb problemes d'inadaptació, amb una significativa assistència de companys i companyes d'altres comarques. La seva continuïtat, el setembre de 1991 als locals de l'Esclat (Bellvitge), expressa la intenció que siguin un marc de trobada anual dels educadors de la comarca.

S'ha editat el llibre de les Primeres Jornades, que recull les ponències dels experts així com les conclusions dels grups de treball i les comunicacions de les experiències.

Els objectius d'aquestes Jornades són bàsicament:

- Oferir un espai de formació en aquells aspectes d'interès comú que facin referència al treball educatiu amb infants i joves amb problemes d'inadaptació.
- Establir un marc que possibiliti els contactes entre entitats i professionals amb la finalitat d'intercanviar experiències, vivències, projectes, reflexions, entorn del treball social i juvenil.
- Consolidar uns espais de formació comuna i permanent que permetin reflexionar de manera continuada sobre el treball realitzat, tot incidint concretament en la nostra realitat comarcal.

Així, una iniciativa que inicialment va sorgir com una necessitat de trobada i de formació entre els educadors dels dos centres organitzadors, va aconseguint una projecció comarcal.

Reptes de present i de futur

Sens dubte, el CIJM en una trajectòria tan breu, ha viscut molt intensament un creixement ràpid, marcat per moltes urgències a les quals calia donar resposta d'una manera immediata: formació dels monitors, realització d'obres d'acondicionament de l'edifici, recerca de fons de finançament, posada en marxa dels diversos projectes educatius, relacions institucionals, etc.

En l'actualitat, el Casal té uns seriosos reptes plantejats pel seu present actual i el seu futur immediat, als quals ha de donar resposta. N'assenyalem alguns:

En recursos humans

- La formació i preparació tècnica dels educadors contractats i dels voluntaris.
- La dinàmica interna i les relacions interpersonals entre tots els educadors i monitors implicats en el Casal, qüestió fonamental pel manteniment i consolidació del nostre projecte.
- L'ampliació de la xarxa de voluntariat, donat el volum creixent de demandes i projectes que existeixen en l'actualitat.
- La consolidació del sistema organitzatiu intern per tal de garantir una veritable participació de tothom a l'interior de cada projecte i en la globalitat del Casal.
- La participació del pares i les mares, atenent la realitat dels diversos projectes del Casal i posant les bases per a la creació d'una associació de pares.

En recursos econòmics

La signatura de convenis estables amb les institucions públiques, que superin el model de relació basada en la subvenció per passar al model de gestió social. En concret, amb el Departament de Benestar Social i amb l'Ajuntament de Sant Boi.

- L'ampliació de les línies de subvenció, tant privades com públiques.
- La millora de la planificació econòmica i del sistema de comptabilitat.

En serveis educatius

- La consolidació de la qualitat en els serveis educatius, tot ampliant horaris i ofertes adaptades a les demandes i necessitats dels infants i joves.
- La normalització dels recursos especialitzats de serveis socials (Centre Obert i Aula Taller), per tal que no esdevinguin ghettos, i es faciliti una tasca preventiva, normalitzadora i integradora.
- La consolidació i ampliació de la gestió de serveis i projectes que el Casal realitza per a l'Ajuntament (Casal d'Estiu).

En infraestructura

- La regularització de la situació de l'edifici. El CIJM ha de poder continuar desenvolupant les seves activitats en l'immoble, tot adequant-lo com a equipament públic amb les reformes pertinents.
- Les obres de millora de l'edifici, fent que sigui un equipament educatiu ben funcional i adaptat a les necessitats dels infants i joves.
- La millora del mobiliari i de l'equipament.

En coordinació

- La coordinació amb les entitats infantils i juvenils de la ciutat, amb les escoles i entitats culturals.
- La coordinació amb el MOVIBAIX, participant activament en la dinàmica del moviment.
- L'obertura a d'altres experiències comarcals i d'arreu que possibilitaran un enriquiment en l'intercanvi.

En ideologia

- La reflexió interna i el debat obert en torn de la revisió i actualització del projecte educatiu del Casal.
- L'anàlisi de la realitat social en la qual vivim (país, ciutat, barri) i l'anàlisi de la situació de la infància i joventut, amb els reptes que comporta la recerca de noves alternatives.

Casal Infantil i Juvenil Marianao

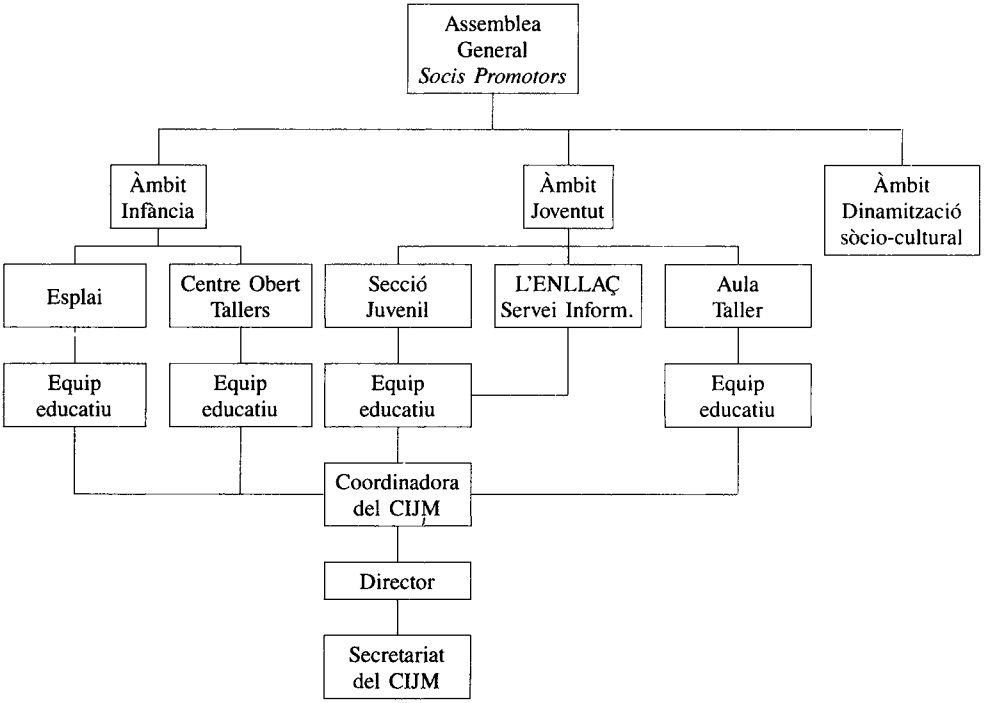

ÍNDEX

- **PRESENTACIÓ** 5

- **EL BARRI DE MARIANAO I EL CIJM** 7
  Marianao 7
  El Casal, una resposta 8
  Un edifici construït il·legalment 8
  L'ocupació 9
  Una entitat viva i diversa 10

- **L'ESPLAI** 13

- **EL CENTRE OBERT** 15
  Problemàtica infantil 15
  Origen del Centre Obert 15
  Organització interna 16
  Admissió de nens i nenes 17
  Objectius 17
  Seguiment de la tasca educativa 18
  Els tallers, una experiència de normalització 18
  Valoració 19

- **L'AULA TALLER** 21
  Característiques dels participants 21
  Mòdul A 22
  Mòdul B: Cursos ocupacionals 23
  Relacions 24
  Equip educatiu 24
  Valoració 25
  Reptes 25

- **LA SECCIÓ JUVENIL** 27
  La problemàtica juvenil 27
  La Secció 27
  Activitats 28
  L'ENLLAÇ (Servei d'Informació Juvenil) 29

• **EL CIJM COM ÉS** 31
El projecte educatiu del CIJM 31
Estructura organitzativa del CIJM 33
El suport institucional 34
Uns trets que caracteritzen el CIJM 34
Reptes de present i de futur 37
Organigrama del CIJM 39

TÍTOLS PUBLICATS

1. **TRAJECTE LABOR** és una cooperativa d'educadors especialitzats que pretén la reestructuració de la personalitat dels joves, a través de la convivència i la participació social.

2. **CENTRE DE FORMACIÓ I PREVENCIÓ DE MATARÓ** és una associació d'iniciativa social que actua en el camp de la prevenció i la reinserció social de joves inadaptats. Opta per acollir activament la demanda concreta de cada noi i noia que s'hi adrecen.

3. **MOVI D'A,** Moviment d'Aturats del barri de La Mina, de Sant Adrià de Besòs, és una associació que té per objectiu l'ocupació juvenil. Però no es vol limitar a ser una entitat de serveis: pretén, la integració dels joves al món laboral i a la societat on viuen.

4. **LA VOLA** és una entitat formada per mestres, biòlegs i altres professionals, que treballa en el camp de l'educació ambiental. Pretén que la societat, i en especial l'escola, participin activament en la solució dels problemes del medi ambient.

5. **FUSTALL** és una associació que treballa en la formació i en la inserció social de nois amb problemes de fracàs escolar, en atur, propers al món de la delinqüència i la drogodependència. Utilitzant la fusta com a mitjà, han constituït un petit taller de fusteria.

6. **MOVIBAIX** és un moviment educatiu en el temps lliure infantil i juvenil del Baix Llobregat. Ofereix serveis als centres d'esplai i als ajuntaments de la comarca amb un caràcter de servei públic. Treballa per augmentar la consciència ciutadana entorn de la necessitat d'educació en el lleure, i pel reconeixement social dels centres d'esplai.

7. **EDUCACIÓ D'ADULTS A LA PERONA** Una experiència compromesa en la transformació de les deplorables condicions de vida de la comunitat gitana de La Perona, un barri de barraques recentment desaparegut a Barcelona. Un projecte educatiu plantejat com una alternativa de diàleg entre aquesta comunitat gitana i la societat del seu entorn.

8. **AULA-TALLER CRUÏLLA** es un servei que s'adreça a nois i noies dels barris barcelonins de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona, que han deixat l'escola i no treballen, que tenen greus problemes personals o familiars i que es troben en risc de degradació.

9. **CEPA** (Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius) Associació ecologista, científica i independent, que es proposa dotar d'una cobertura tècnica els grups de base i els moviments populars que s'oposen a projectes agressius, impulsar l'educació sòcio-ecològica; i promoure la defensa del medi ambient i de la qualitat de vida.

10. **ESCOLA D'ADULTS LA VERNEDA-SANT MARTÍ** és un centre educatiu amb un projecte pedagògic i social definit: públic, pluralista i participatiu, integrat en el barri. Opta per una educació integral, activa i renovadora, i actua en la línia del que s'anomena desenvolupament comunitari.

11. **CASAL DELS INFANTS DEL RAVAL** és un servei que té com a objectiu proporcionar als nens i nenes del barri del Raval de Barcelona l'esbarjo, l'educació i d'altres condicions de vida de què estan mancats però als quals tenen dret.

12. **EXPERIÈNCIES D'ALFABETITZACIÓ** tres col·lectius d'alfabetització —d'Osona, Castelldefels i La Mina— posen en comú les seves experiències i hi reflexionen conjuntament. Ells entenen l'alfabetització com la dinamització d'un procés que comprèn totes les facultats de la persona i mira tant l'individu com la societat.

13. **CLUB INFANTIL JUVENIL BELLVITGE** És una entitat pionera en l'educació en el lleure en el nostre país —creada l'any 1969— que presta un servei a la societat, des del barri de Bellvitge, a l'Hospitalet de Llobregat, a través de l'educació en l'esplai i el temps lliure.

14. **TALLER ELS TRES TURONS** és una associació del barri del Carmel de Barcelona que treballa per la rehabilitació i reinserció laboral i comunitària de persones amb trastorns psíquics. Una alternativa real i concreta als manicomis.

15. **TRINIJOVE** parteix de l'intent d'un grup de joves del barri de Trinitat Vella de Barcelona d'assumir els propis handicaps de present i de futur. Una experiència de desenvolupament local a través de la promoció ocupacional, la inserció laboral, la informació i el lleure creatiu.

16. **L'ESCOLA DEL BAIX** és una escola de formació de monitors i un centre d'investigació i documentació sobre l'educació en el lleure infantil i juvenil, a la comarca del Baix Llobregat. És un fenomen pedagògic, social i cultural lligat al moviment associatiu, per un temps lliure educatiu i vinculat a la comunitat local, comarcal i del país.

17. **CP'AC,** Centre de Promoció i Gestió d'Iniciatives d'Autoocupació Juvenil de Catalunya. És un equip de joves professionals dedicats a l'assessorament en la creació de petites empreses i a la formació d'emprenedors segons un mètode propi, al servei del jovent que vol autoocupar-se creant el seu propi lloc de treball.

18. **ESCOLA DE L'ESPLAI.** L'any 1960 s'imparteix a Barcelona el primer curs per a monitors de colònies d'estiu a Catalunya i a l'Estat. És l'inici d'una Escola Diocesana que esdevindrà, el 1970, l'Escola de l'Esplai de Barcelona. Ofereix cursos d'animació sòcio-cultural i d'educació en el lleure, i d'educació social i ambiental, des d'una orientació que contempla alhora les dimensions humana i transcendent.

Subscripcions i comandes:
Fundació Serveis de Cultura Popular.
Provença, 324, 3r. 08037 Barcelona.
Tel. 258 30 04

En preparació

- Escola d'Adults la Concòrdia
- Casal de Cultura de Santa Coloma de Gramenet
- Un model d'escola dintra de la presó

CASAL INFANTIL I JUVENIL DE MARIANAO. Des que, l'any 1985, el moviment de joves del barri de Marianao (Sant Boi de Llobregat) va ocupar un edifici il·legal a tall de *squatters*, fins avui, el CIJM ha desplegat una intensa activitat social: l'Esplai, el Centre Obert, l'Aula Taller, la Secció Juvenil, l'Enllaç... I segueix endavant.

SERVEIS DE CULTURA POPULAR
fundació cultural